

TEMEL HAKLAR REFERANDUM KONUSU YAPILAMAZ

LGBTİ+ HAKLARI İNSAN HAKLARIDIR

TANIYIN!

sayfa 2

KADINLAR ESİTLİK VE ÖZGÜRLÜK İSTİYOR

► İstanbul Sözleşme-si'nden çıkan bir iktidar ne başörtülü ne de başı açık kadınların haklarını savunabilir.

► Cinsiyetçiliği körükleyen iktidar blokuna dur diyelim.

İŞ CİNAYETLERİNİ DURDURUN

İş cinayetlerinde Türkiye dünyada en üst sıralarda. Aynı ölçekte kömür madeni üreten Almanya'ya göre, Türkiye'de madenci ölümleri 40 kat daha fazla. Kapitalist düzen, Türkiye'de daha bir vahşi şekilde uygulanıyor.

sayfa 9

KİMİ DİŞLİYORSANIZ HEPİMİZ OYUZ! LGBTİ+ HAKLARINA EL UZATMAYIN

Seçim takvimi ilan edilmese de seçim kampanyasının başladığı çok açık. İktidarın kullandığı üslup, belirlediği politikalar bunu gösteriyor. Daha da önemlisi, muhalefetin politik hamlelerine yönelik “tuzakçı” yaklaşımları öne çıkarması. Siyaset alanını tuzaklarla dolu bir mayın tarlasına çevirmesini de bu çerçeveden yorumlamak mümkün.

İktidar çok tepeden bakan bir üslupla, her şey yolundaymış izlenimi vermeye çalışsa da hiçbir şeyin yolunda olmadığını hem iktidar sözcüleri hem de tüm toplum biliyor.

İşler yolunda değil.

İktidar ekonomide, hukuk alanında, siyaset yapma tarzında, mafya-bürokrasi-siyaset ilişkilerinde ipin ucunu kaçırmış vaziyette.

Fakirden alıp zengine verme şampiyonu

Merkez Bankası'nın politika faizini bir yıl içinde 10,5'a indirmesi, Kur Korunmalı Mevduat gibi önlemler, bir yandan parası olanların, bankaların, büyük sermaye gruplarının ve sanayicilerin kârlarına kâr kattı, diğer taraftan bu kârların sürekliliğiyle yoksulların beslenme, barınma ve tüketim hakları, yani paraları gasp edildi.

Ama ekonomi egemen sınıfın bütünü açısından da iyi gitmiyor.

Şirketler yurt dışından borçlanmaya çalışıyor.

İktidarın seçim ekonomisi adı verilen uygulamaları, anlık rahatlamalar dışında yoksullara hiçbir umut vaat etme gücüne sahip değil. Maaşlara yapılan zamlar, iki ay içerisinde açlık sınırının altında kalıyor. Çünkü iktidarın asli ekonomi politikası liranın alım gücünün azalmasına neden oluyor.

Seçim kutuplaşması

Bu iktidar halihazırda kutuplaştırma siyaseti dışında bir siyaset üretme becerisine sahip değil. Bunun kökeninde, seçimleri, kendi varoluşlarının oylanacağı bir hedef olarak belirlemiş olmaları yatıyor. Bu yüzden, Türkiye'nin bekasını AKP'nin, AKP'nin bekasını da Erdoğan'ın bekasına indirmiş durumdadır.

Bu yaklaşım, varını yoğunu iktidarı desteklemeye adanmış kesimlerin düşmanlaştırılmasına neden oldu. Aynada gördüğü sureti dışındaki herkesi düşmanlaştıran aşırı sağcı bir iktidar blokuyla karşı karşıyayız.

Bu blok seçim sürecini zehir etmeye de kararlı görünüyor.

Seçim kampanyasında şiddeti artacak olan kutuplaştırma siyasetinin hedefinde iki odak olacağı çok açık: Biri, Selahattin Demirtaş nezdinde yürütülen, Kürtlerin özgürlük mücadelesi.

Kürt halkına özgürlük

Erdoğan son olarak Demirtaş'ın Kürt olmadığını da ilan etti!

Çok açık ki Kürtlere yönelik nefret söylemindeki artış, Kürt belediyelerine, siyasilere yönelik benzersiz baskı politikası, seçim kampanyaları boyunca sürecek.

Bu saldırı çoğu kez Demirtaş üzerinden gerçekleşecek.

Demirtaş Kürt halkının, özellikle Kürt gençlerinin çok beğendiği, görüşlerine çok önem verdiği ve özel bir sevgi beslediği bir lider, Kürtlerin HDP'ye dönük ilgisinde birleştirici bir siyasetçi.

Demirtaş hakkında soru işareti yaratmak, HDP'nin birleşik yapısına darbe vurmaya anlamına geliyor. HDP içinde bölünme varmış ve Demirtaş bu bölünmenin bir kanadımış şüphesi de iktidar bloku açısından işlevli bir propaganda çalışması oluyor.

Kürtlerin yasal faaliyetlerini, yasal parti, dernek ve hatta belediye başkanlıklarını terörle özdeşleştirmek, ana muhalefeti sıkıştırmak açısından da işe yarar görünen bir taktik. İYİP'in sık sık HDP aleyhinde açıklamalar yapması, iktidarın kutuplaştırma siyasetinin merkezine Kürtleri almasının manasız bir taktik olmadığını gösteriyor.

LGBTİ+'lara dönük nefret

Kutuplaştırma kampanyasının bir diğer başlığı da LGBTİ+'lar olacak. Dernekleriyle, partileriyle, vakıflarıyla, Diyanetiyle, “kanaat önderleriyle”, kendine hiç utanmadan ‘insan hakları vakfı’ adını veren kurumlarıyla, gazeteleriyle, köşe yazarlarıyla, iktidar bloku her gün LGBTİ+ haklarına karşı çıkıyor.

Onur Yürüyüşü gibi etkinlikler bir süredir yasaklanıyor.

LGBTİ+'lar devlet şiddetine maruz kalıyor.

Nefret söyleminin olağanlaştırılması gündelik vakalar

haline geldi.

Devlet, devletin kurumları LGBTİ+'lara karşı bir mitingi destekledi, RTÜK nefret yüklü bir kamu spotu hazırlattı.

Erdoğan tüm konuşmalarında seçim kampanyası boyunca nefret söylemini kullanacağını kanıtlarcasına LGBTİ+'lara öfkeyi şekillendirmeye ve örgütleme çalışıyor.

Böyle referandum olmaz!

Erdoğan da Bahçeli de Kılıçdaroğlu'nun başörtüsü özgürlüğünü gündeme getirmesiyle, kendilerini köşeye sıkışmış hissettiler. Ve her zaman yaptıkları gibi bu köşeye sıkışmışlıktan, demokratik alana yönelik daha genel bir saldırıyla çıkmak için LGBTİ+'lara yönelik nefret söylemini turmandırıyorlar.

Erdoğan başörtüsü özgürlüğünü yasal güvenceye alma önerisini aileyi güçlendirecek yasal düzenlemelerin referanduma götürülmesi önerisiyle yanıtladı. Bunu yaparken de “Güçlü bir ailede LGBT diye bir şey olabilir mi?” diyerek, LGBTİ+'ların haklarını, aslında esas olarak varoluş haklarını baskı altına alacak bir referandumu aileyi güçlendirme maskesi altında gündeme getireceklerini duyurdu. Konuyla ilgili konuşmasında “kadının ve erkeğin birlikteliğinden oluşan aile kurumumuzu da güçlendirerek geleceğimize güvenle bakmamızı sağlayacak ilave değişiklikler de yapalım” diyerek “aile kurumu” tarifi de yaptı.

Elbette bu tarifte LGBTİ+'lara yer yok!

Türkiye'de mevcut Anayasa, 41. Maddesi'nde aileyi “Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır” diyerek tanımlıyor. Buradaki “eşler” kelimesi aşırı sağcı iktidar blokunun asabını bozuyor ve eşler yerine kadın ve erkeğin birlikteliği tanımı geçirilmek isteniyor.

Böylece bir atışla birden çok hedefi aynı anda vurmaya çalışıyorlar.

LGBTİ+'lara nefes alacak alan bırakmamak, bu iktidarın öncelikli amacı haline geldi. Başörtüsü özgürlüğünü savunanlarla LGBTİ+ haklarını savunanları karşı karşıya getirmeye bir diğer hedefleri. Bir özgürlüğün bedelini başka bir özgürlüğün gasp edilmesiyle ödememizi istiyor Erdoğan-Bahçeli koalisyonu.

Öte yandan, hem kendi tabanındaki aşırı sağcı kesimleri mobilize etmek hem de muhalefet içinde LGBTİ+ hakları konusunda iktidardan hiçbir farkı olmayanları paralyze etmek gibi bir başka amaçları da var.

İktidar seçim tarihiyle LGBTİ+ haklarının kısıtlanacağı referandum tarihini yan yana sürdürmek peşinde olabilir. Böylece LGBTİ+ düşmanlığı, kutuplaştırıcı siyasetin en sivri politik başlığı haline alabilir.

Köşeye sıkışan iktidarın bu siyaseten kutuplaştırıcı kurmazlıklarına geçit vermemek gerekiyor.

LGBTİ+ hakları, en temel insan haklarıdır ve temel haklar referandum konusu yapılamaz.

Toplum nefret temelinde bölmeyi amaçlayan bu taktiklerin, çözülen iktidar blokunu toparlama şansı olmadığını da göstermek için, bir kez daha bütün hareketlerin içinde, LGBTİ+ mücadelesinin “Alışın alışın buradayız” sloganını etkili bir politik argüman haline getirmek zorundayız.

ALEVİ "AÇILIMI" YOK, DEVLETLEŞTİRME VAR

Torba yasayla komisyondan geçirilip meclis genel kuruluna getirilen cemevlerine dair düzenleme ayrımcılığı yok edecek, Alevilerin tarihsel taleplerini karşılayacak nitelikte mi?

AKP-MHP ittifakının düzenlemesinde şunlar yer alıyor:

■ Belediyeler, il özel idareleri aracılığıyla, gerektiğinde cemevlerinin yapım, bakım ve onarım işlerini üstlenecek; malzeme sağlayacak. İmar planlarına bakılarak, cemevi yapma izni valilik ya da kaymakamlık kararıyla verilecek.

■ Cemevlerinin indirimli ya da bedelsiz olan içme ve kullanma suyunu belediyeler karşılayacak. Aydınlatma giderleri ise Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından karşılanacak.

Meclis komisyonu toplantısına katılan Alevi kurumlarının temsilcileri, ilgili maddelerin torba tekliften çıkarılmasını ve görüşülmesini isteseler de iktidar partileri buna yanaşmadı.

İktidarın oy çokluğuyla meclisten geçirip yasalaştıracağı bu düzenlemeye bakıldığında, ortada "Alevi açılımı" yapıldığından, yani devletin Alevi yurttaşlara ve inançlarına karşı bir tutum değişikliğine gittiğinden söz edilemez.

Cemevleri Alevilerin ibadethanesidir. Bu öylesine meşru bir şey ki iktidarın faşist ortağı bile kabul eder hale geldi. Fakat Sünni-Hanefi devlet yapısı korunurken, cemevlerine ibadethane statüsü verilmiyor; Alevilerin ibadethaneleri birer kültürel varlık olarak kabul ediliyor.

Cemevlerinin su, elektrik gibi masrafları camilerde olduğu gibi karşılanacak. Buna karşılık cemevi yapma yetkisi devletin eline geçecek, keza mevcut cemevlerinin kontrolü de. Alevi kurumları, on yıllardır devletin din alanından elini çekmesi için mücadele ediyor. Cemevleri, inananların kendi dernek ve mali kampanyaları sonucu inşa edilir. Yönetimleri ise yine kendi örgütlenmeleri tarafından belirlenir. AKP-MHP iktidarının düzenlemesi ile birlikte cemevlerinin bağımsız karakterine son verilip Alevi ibadethaneleri adeta devletleştiriliyor.

AŞIRI SAĞ ATAKLAR NE ANLAMA GELİYOR?

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın TÜGVA açılışında sarf ettiği "muhafazakar devrimcilik" sözü epey tartışıldı. Çoğu kişi, haklı olarak, siyasi tutuculuğun devrimcilikle yan yana kullanılmayacağını belirtti. Peki Erdoğan, AKP seçim kampanyasına da yön vereceği anlaşılan bu çelişkili tanımla ne anlatmak istiyor?

Eğer bir devrim sürecinin içinde olsaydık, bu sözler olsa olsa "karşı devrimcilik" yani devrimi mağlup etme çabası olarak nitelenebilirdi. 21. yüzyılın dünyasının bir parçası olan Türkiye'de ise "muhafazakar devrimcilik" bir dizi toplumsal teamülün ya da demokratik kazanımın yok edilmesi, büyük geriye dönüşler anlamına geliyor.

Bunun örneklerinden biri Ergenekon sanıklarından olan azınlı ulusalcı Mehmet Ali Çelebi'nin AKP'ye katılımı sırasında Erdoğan'ın söyledikleridir.

Yine üç çocuk dayatması

Erdoğan, Çelebi'nin kaç çocuğu olduğunu sordu. Tek çocuğu olduğunu öğrenince, Çelebi'nin eşinin kariyer yaptığına aldırmadan, çok çocuk doğurmanın kadının asıl kariyeri olduğunu vurguladı.

Kadına karşı şiddeti ve ayrımcılığı önlemek amacıyla oluşturulan, Tür-

kiye'nin ilk imzacısı olduğu İstanbul Sözleşmesi'nden çekilen Erdoğan yönetimi için toplumun yarısı olan kadınların tek vazifesi doğurganlık.

Nefret söylemi

Erdoğan çok çocuk isteğini Kürtlere yönelik nefret söylemiyle devam ettirdi. "PKK'lılar 5-10 çocuk yapıyor" dedi. Dağdakilerin çocuk yapmadığı bilinirken, bu sözün kastının çok çocuklu Kürt ailelerine yönelik olduğu genel kabul gördü.

Savaşın en şiddetli olduğu dönemde, 1994'te toplanan Milli Güvenlik Kurulu Kürtlerin doğurganlığa dikkat çekerek bu nüfus artışının kontrol altına alınmasını, Türk nüfusunun artırılmasını "tavsiye" etmişti.

Bir diğer örnek ise CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nun kamuda çalışan kadınların giyim kuşamlarına (özellikle başörtüsüne) yapılan siyasi müdahaleleri geçersiz kılan yasa teklifine karşı AKP iktidarının anayasa değişikliği teklifi.

Erdoğan yönetimi, Kılıçdaroğlu'nun çıkışını sabote etmek için gündeme getirdiği teklife LGBTİ+ karşıtı bir madde ekliyor. Mevcut anayasada evlilik "eşler arasında" diye belirtilirken, AKP'nin teklifinde kadın ve erkek ifadeleri geçiyor. Türkiye'de eşcinsel evlilikler yasak. LGBTİ+

hareketinin de böyle bir talebi henüz yok. Bazı LGBTİ+ bireyler bunu talep edebilirler fakat oraya varmadan önce (eşitlik için) karşılarında büyük engeller var. Buna rağmen, LGBTİ+ karşıtlığıyla toplumu bölen ve muhalefeti homofobik ön yargılarla etkisizleştirmek isteyen AKP, tıpkı Macaristan'da olduğu gibi aile silahını kullanıyor.

Türkiye'de AKP'nin faşist ortağı MHP ve ulusalcı devlet güçleriyle birlikte oluşturduğu otokratik rejim sadece baskıcı Macaristan'a değil, Trump'ın temsil ettiği aşırı sağa, Putin'in diktasına, Bolsonaro'nun Brezilya'sına benziyor. AKP'nin pence-resinden bakıldığında otoriter lider ve hareketlerin her biri birer "muhafazakar devrimci". Onların "devrimi" ileriye dönük değil, büyük geri dönüşlerle anılıyor.

Bunlar sadece bir seçim propagandası değil, toplumu kendi ideolojileriyle şekillendirilen, derinleşen ve yayılan aşırı sağın ataklarıdır. Bugün sosyal mücadeleler hem şiddet hem de sandık beklentisi ile bastırılmış olsa da, emekçiler ve ezilenler (er ya da geç) demokratik teamül ve kazanımları savunmak, aşırı sağın ataklarını bertaraf etmek için aşağıdan mücadelelere girişmek zorunda.

BARIŞTAN YANA Yıldız Önen

UMUT DİRENİŞTE!

Geçtiğimiz gün Kemal Gökhan'ın karikatürü, "İki bakış: 'çember daralıyor' ya da 'hala kımıldayacak yer var'" çizimi umut hakkında yazmak istememe neden oldu.

Mussolini'den övgüyle söz eden bir faşistin İtalya'da başbakan olması, Türkiye'de başörtüsü özgürlüğünün gündeme getirilmesini LGBTİ+'lara yönelik linç kampanyasına çevirmeye çalışan sağcı bir iktidar blokunun uygulamaları ve bir dizi buna benzeyen gelişmeler insanı canından bezdiriyor. İran'daki direnişin bir ayı geçmiş iken devam etmesi, Fransa, Güney Afrika ve İran'da işçilerin grevleri insanı heyecanlandırıyor.

○ zaman soru haklı gibi görünüyor, çemberin daral-

ması mı öne çıkartılmalı, hâlâ hareket edecek alanın olması mı?

Çember, özellikle Türkiye'de 2014 yılının sonlarına doğru daralmaya başladı. Çözüm sürecinin askıya alınması, Ankara Garı katliamı başta olmak üzere bir şiddet dalgasının her yanı sarması, devletin Kürt politikasının değişmesine paralel olarak yeni bir devlet ittifakının ayak seslerinin duyulmaya başlanması, özellikle 2015'te Haziran-Kasım arasında yaşanan karanlık olaylar, devletin çemberi iyice daraltmasıyla sonuçlandı.

15 Temmuz darbe girişiminin püskürtülmesini takip eden süreç ile de soluk alınmayacak bir anti demokratik ortam oluştu. O gün bugündür çember hiç görülmemiş bir biçimde daralıyor.

Aldıkları oylarla övünen AKP'liler, toplumun çoğunluğunun iktidarı olmakla caka satanlar biliyor ki artık azınlıktalar. AKP'nin en çok oy alan parti olmaya devam etmesi, yine bu partinin en çok oy kaybeden parti olduğu gerçeğini gizleyemiyor.

Bunun en önemli nedeni, süregiden dirençtir.

OHAL koşulları, yargısal skandallar, tüm özgürlük alanlarına ve temel haklara yönelik ağır baskı koşulları bu alanlarda direnen insanların kararlılığı nedeniyle istediği sonuçlara ulaşamadı.

Bütünüyle sessiz bir toplum yaratmayı başaramadılar. Mahkeme önlerinden okul bahçelerine, işyerleri işgallerinden hastane içlerine, sinema sanatçılarından yazarlara, şarkıcılara, belediye çalışanlarından kadınlara, Kürtlerden LGBTİ+'lara kadar toplumun her kesiminde dipten gelen bir kaynaşma var.

Bu yüzden, bardağın yarısı boş yarısı dolu yaklaşımı dışında bir yaklaşım lazım bize. İklim mücadelesinde ilham veren Greta Thunberg'in umut hakkında söyledikleri çok önemli.

Haziran ayında İngiltere'nin ünlü festivali Glastonbury'de iklim krizini durdurmaları için harekete geçmesi gereken liderlerin iklim krizinin sorumlusu şirketleri korduğunu söyleyen Greta, konuşmasında şu vurguyu yaptı: "En inanılmaz şeyleri yapabilecek durumdayız... Yeni bir yol seçmek, uçurumdan geri adım atmak için hâlâ zaman var. Umudun yerine, o umudu kendiniz yaratmaya başlayın."

Umudun, gerçekten de mücadele içinde açığa çıkan ve mücadelelere ivme katan bir olgu. Kendi kaderini kendi ellerine almakla ilgili bir durum.

İNGİLTERE: TRUSS, SUNAK VE MUHAFAZAKARLARIN MEŞRUIYET KRİZİ

Liz Truss'un sadece 1,5 ay dayanıp başbakanlıktan istifa etmesi üzerine İngiltere halkı genel seçim ve genel grev çağrılarını yaparken Muhafazakar Parti de bir kez daha bu sese kulak tıkayıp yeni başbakanı antidemokratik bir kararla seçti.

Bu, uzun zamandır tekrar eden bir süreç. 2016'da Theresa May'in yerine kendi içlerinde gerçekleştirdikleri bir seçimle David Cameron'u, daha sonra onun yerine Boris Johnson'u, Johnson'un yerine de Truss'u getirdiler. Sermayeyi gözetmekten başka bir şey yapmayan bu parti sermayeyi yönetenlerden bile güven oyu alamayınca istifa etmek zorunda kalan Truss'un yerine de Rishi Sunak'ı oturttu.

İngiltere, hızla yükselmeye devam eden gıda fiyatları ve enerji faturalarına karşı isyanda, "Artık Yeter" (Enough is Enough) diyerek işçilerin grevine destek veriyor, sokaktaki isyanı gündem güne büyütüyor. Ülkede grev üstüne grev, protesto üzerine protesto gerçekleşirken Truss işçi sınıfına yönelik saldırıların dozunu artırmaya, sendika karşıtı bir yasayı parlamento sunmaya ve yeni bir kemer sıkma programını duyurmaya hazırlanıyordu. Muhafazakarlar şimdi aynı planları, ismi çeşitli skandallarla anılan Sunak'la sürdürme gayretinde.

İngiltere'nin en zengin adamı olan eski banker Rishi Sunak'ın 730 milyon sterline ulaşan inanılmaz servetinin önemli bir kısmı vergi kaçırması yoluyla elde edildi. İşçilerin cebinde ne var ne yoksa almaya girişecek olan bu ırkçı şovenist bir yandan göçmenlere diğer yandan kadınlara saldırırken, zenginleri kayırmaya, piyasaları istediği gibi yönlendirmeye çalışacak. Ancak kabul edilemez olan bu gelişmeyle birlikte, sokaktaki kitlesel hareket de büyüyecek. Yani Sunak da o koltuğa yerleşemeyebilir.

FAŞİSTE FAŞİST DENİR: İTALYA'NIN KARDEŞLERİ FAŞİST BİR ÖRGÜTTÜR

Roma'da anti-faşist protesto

İtalya'da Giorgia Meloni hükümetinin iktidara gelmesiyle birlikte, kendilerine Avrupa'nın göbeğinde açılan bu alanı değerlendirmeye girişen faşistlerin durdurulması gerekiyor.

Meloni'nin partisi İtalya'nın Kardeşleri, Meloni ve (babası Mussolini'nin faşist partisinin sekreteri olan) eski savunma bakanı Ignazio Benito La Russa tarafından kuruldu.

Ignazio Benito La Russa, çeşitli faşist sembollerin dikkat çektiği evinde çekilmiş bir görüntüde şöyle söylüyordu; "Gördüğünüz üzere, komünistlere dair bir sembol de mevcut ama onu Mussolini heykelinin ayaklarının altında tutuyoruz."

İtalya'nın Kardeşleri bizatihi Mussolini destekçileri tarafından kurulmuş olan İtalyan Sosyal Hareketi'nin (MSI) gençlik kanadında yeşertilmiş bir fikirdi. Socialist Worker'da kaleme aldığı yazısında Simon Basketter şöyle söylüyor; "Meloni aksini iddia edip, İtalya'nın Kardeşleri'nin DNA'sında geçmişe dönük faşizm, ırkçılık veya antisemitizm bulunmadığını söylese de meclis üyesi olan La Russa'nın erkek kardeşi Romano geçen ay katıldığı bir cenazede faşist selamı verirken görüntülendi."

Elbette bunu inkar etmeye giriştiler, ancak

öyle gülünç açıklamalarla yaptılar ki söylediklerinin yenilir yutulur bir tarafı olmadığı aşikardı.

"Bir şey ördeğe benziyorsa, ördek gibi yürüyorsa ama ördek olmadığını vaklıyorsa, bizim ona tavşan dememiz bölünük olur" diyor Basketter; "MSI, II. Dünya Savaşı'nın ardından, 1943'te Müttefikler Sicilya'yı işgal ettikten sonra, İtalya'nın kuzey yarısını yöneten Nazi yanlısı kukla rejimde önemli bir rol oynayan faşistler tarafından kurulmuştur."

Örgütü yapılandırırken MSI baş harflerini seçmiş olmaları bile aslında Mussolini hayranlıklarını yansıtıyor, çünkü "Mussolini ölümsüzdür" anlamına gelen "Mussolini, sei immortale" sloganına atıfta bulunulmuş.

Mussolini'nin faşist yönetimi devlet yapısında derin izler bırakmıştı. Savaştan sonra da bu yapı tümüyle ortadan kalkmış sayılmazdı; İtalyan siyasetini faşistlerden arındırmak söz konusu olamadı, çünkü sermaye bu faşistleri değil, onların karşısındaki solu ezme çalıştı.

İtalya'nın 1948 anayasası, "dağıtılan bir faşist partinin herhangi bir biçimde yeniden örgütlenmesini" yasaklamış ve MSI tüm iktidar koalisyonlarından dışlanmış olsa da bugün ondan türeyen bir faşist örgüt bir kez

daha iktidarı ele geçirmeyi başardı. Bunun ardındaki sebeplerden biri, faşistlere faşist denmeyip "merkez sağ" olarak adlandırılmış olmaları ve onların da bu fırsatı devlet yönetimini ele geçirmek için kullanmaya girişmesiydi.

1990'ların başında bir dizi yolsuzluk skandalı yaşanması ve Soğuk Savaş'ın hakim siyasi yapılarının ortadan kalkması sonucunda bu yapılanma da derin bir krize girdi. Fakat aynı yıllarda medya kralı Silvio Berlusconi liderliğindeki Forza Italia yükseldi. Mussolini'yi İtalya'nın "gelmiş geçmiş en büyük siyasetçisi" ilan ederek faşistleri aklamaya koyuldu, hemen ırkçı sağcıları yanına çekti. Aynı tutum bugün de İtalya'nın Kardeşleri tarafından sürdürülüyor.

Son on yılda krizleri yönetemeyip sağa kayan sosyal demokratlardan boşalan yere kendilerini konumlandırmaya çalışan faşistler her zaman bu tür siyasi krizlerden beslenerek atağa geçiyor. Berlusconi'nin araladığı, aşırı sağcı Matteo Salvini'nin iyice açtığı kapıdan içeri sızma şansı yakalayan faşist Meloni kürtaja erişimi kısıtlamak, göçü bir işgal olarak kabul ettirmek istiyor, LGBTİ+'ları tehdit ediyor. Başkanlık yetkilerini artırmak gibi bir planı da var.

KÜRESEL SAVAŞ KARŞITI HAREKETİ BÜYÜTELİM

Bir yanda Çin'in Tayvan'ı ilhak etme planları, diğer tarafta bir türlü sonlandırılmayan Ukrayna savaşı... Her ikisini de büyütme adanmış gibi davranan emperyalistler giderek daha da agresifleşiyor.

Küresel kapitalizme yeniden yön vermeye çalışan emperyalistler savaş seviyor, savaşlardan besle-

niyor. Ne iklim krizini ne de tüm dünyayı etkisi altına almış ekonomik krizleri umursuyor, tırmandıkları enerji krizinin faturasını da yoksulların sırtına yüklerken sermayeyi silahlara ve fosil yakıtlara yönlendirmeye devam ediyorlar.

Tayvan'da yaşanan Çin ve ABD çekişmesinin, küresel hegemonya yarışında Ukrayna'yı kullanan

Rusya ve Batı güçleri arasındaki çekişmeden pek bir farkı yok. Müzakere yollarını tıkayan, birbirlerine tehditler savuran emperyalistler şimdi Tayvan'da da yıkıcı bir savaşın temellerini atıyor.

Ukrayna'da geline durumsa ortada: Putin, Ukrayna'dan ilhak ettiği dört bölgede sıkıyönetim ilan etti, nükleer silah kullanma tehditleri savurdu, Ukrayna Batı'dan

daha fazla silah talep etti ve Biden bir nükleer savaş ihtimalini göze alarak yeniden Soğuk Savaş siyasetine döndüğünü duyurdu.

Tüm bunlardan tek çıkış yolu, savaşa ve emperyalist güçlere, küresel savaş karşıtı hareketi büyütürken yanıt vermektir. Bu gözü dönmüşleri durdurmak için barışın sesini yükseltmemiz gerekiyor.

KAPİTALİZMİN KRİZİNE KARŞI SOSYALİST ALTERNATİFİ İNŞA EDELİM

Sri Lanka ayaklanmasından

OZAN TEKİN

Bundan 30 yıl önce Stalinist rejimlerin çöküşüyle birlikte liberal demokrasilerin zaferi ilan edilmişti. Kapitalizm, “insan toplumunun içinde yaşayabileceği en iyi sistemdi”; dolayısıyla artık alternatif aramaya gerek yoktu.

Sistemin ideologlarının bu iddiasının ömrü pek de uzun olmadı. 1990’larda Batı dünyasının çeşitli yerlerinde neoliberalizme karşı işçi hareketleri yeniden ortaya çıkmaya başladı. 1999’da Seattle’da başlayan antikapitalist hareket, egemen sınıfın kurumlarını itibarsızlaştırdı. Ardından ABD’nin Ortadoğu işgallerine karşı tarihin gördüğü en büyük savaş karşıtı hareket ortaya çıktı. Yetmedi, 2008’de çok büyük bir küresel ekonomik kriz patlak verdi. Bunu Ortadoğu’da Tunus ve Mısır’la başlayıp tüm bölgeye yayılan, diktatörleri deviren isyanlar takip etti. 2000’lerde dünyanın birçok yerinde aşırı sol hareketlerin büyümeye başlaması sürecini, sisteme yabancılaşan insanların öfkelerini istismar eden aşırı sağcı hareketlerin de güç kazanması ve tüm dünyada Trump ile birlikte başlayan otorite

terleşme dalgası izledi. Egemen sınıflar içerisindeki neoliberal konsensüs de darmadağın oldu.

Bunun ardından, 2019, küresel isyan yılı olarak tarihe geçti ve 25 ülkede birden kitlesel rejim/hükümet karşıtı protesto gösterileri yaşandı. Pandemi, kapitalizmin eşitsizliklerini görünür kılan ve derinleştiren bir başka dönem oldu. İnsan yaşamı ile kâr güdüsü karşı karşıya geldiğinde egemen sınıfın hiçbirimizi önemsemediği ortaya çıktı. Bu arada iklim krizi de BM kurumlarına bile “kırmızı alarm” verdirecek hâle büründü.

Yani nihai zaferin ilan edilmesinin ardından kapitalizmin bir günü bile aslında olaysız geçmedi.

Bugün emperyalist hegemonya mücadelesinin sonuçlarını Ukrayna’da işgal ve savaş, Tayvan’da savaş tehdidi olarak yaşıyoruz. Binlerce insan savaşlarda ölmeye devam ediyor. Afganistan’dan Suriye’ye, Ortadoğu’daki savaşlar büyük bir mülteci akınına ve bununla birlikte ırkçılığın yükselmesine yol açtı. Ekonomik krizden bir türlü çıkılmadı ve şu an en “ileri” ekonomilerde bile enflasyon ve hayat pahalılığı

tartışılıyor. 42 ülkede 161 milyon kişi gıda konusunda aşırı uç bir tehlikeye savruldu. Enerji fiyatlarına fahiş zamlar gelmeye başladı. İklim krizinin etkileri büyüyüp aşırı sıcaklar, kuraklık, seller ve orman yangınları şeklinde büyük bir ekolojik yıkımın içinden geçmekte olduğumuzu gösteriyor.

Neoliberal merkez partileri erirken, politik kriz istikrarsızlığı derinleştiriyor. İngiltere’nin başbakanı birkaç haftada istifa etmek zorunda kalabiliyor. Kapitalizm çoklu bir krizin içerisinde, deyim yerindeyse tel tel dökülüyor.

Ancak dönem sadece felaketler çağı değil: Felaketler, ama aynı zamanda isyanlar çağı.

Kapitalizmin krizlerden kurtulamadığı günlerde sıradan insanların inisiyatifleriyle gelişen hareketleri de heyecanla izliyoruz. Arnavutluk’ta Mayıs ayında sokağa çıkan işçiler “Oligarkları vergilendirin, halkı değil” diyerek yükselen hayat pahalılığına karşı direndiler. Sri Lanka’da yoksulluk nedeniyle başlayan isyanlar sonucunda başkan devrildi. İngiltere’de “Artık yeter” hareketi çok geniş kesimlerin ilgisini çekiyor. Ücret artışları,

yükselen enerji faturalarına bir yanıt olarak kamulaştırma, gıda bankalarına duyulan ihtiyacın sona erdirilmesi, hızla yükselen kiralara karşı önlem alınması ve zenginlerin vergilendirilmesi gibi talepler dillendiriliyor. Başta demiryolu olmak üzere birçok sektörde on yıllardır görülmedik ölçüde yaygın grevler yaşanıyor. Güney Afrika’da iki rakip sendika birleşti ve greve gitti, 11 şehirde yüzbinlerce işçi sokağa çıktı. Sudan’da askeri diktatörlüğe karşı halk isyanı başladı, Darfur’da sağlık emekçileri ve petrol işçileri grevde. ABD’de de demiryolu işçileri greve gidiyor. İran’daki halk isyanı, kitle grevleri ve eylemlerle rejimi sarsıyor.

Bu tarz isyanlar son derece önemli ve bunları yalnızca heycanla izlemekle yetenemeyiz. Çünkü solun, sendikal hareketin yoksulluğa karşı mücadeleyi örgütleyememesi ve başı çekememesi durumunda hükümetler sağcı yanıtlar üretiyor, göçmenleri hedef hâline getiriyorlar. Dolayısıyla insanların sisteme yönelik tepkilerini, yoksulların isyanını kanalize edebileceğimiz alternatifler, eylemler, protestolar, örgütlenmeler yaratmamız çok çok önemli.

Tüm dünyada antikapitalist sol kendini bu mücadeleler içinde var edebilir ve etmelidir de. Zira bugünün krizlerine verilebilecek yanıtlar sosyalizm mücadelesindedir.

Ekim Devrimi yoksulluğu bitirmek ve eşitliği sağlamak için atılmış devasa bir adımdı. Aynı zamanda ırkçılığın, cinsiyetçiliğin, LGBTİ+ fobisinin panzehriydi. Ezilen uluslar Bolşevikler’in öncülüğünde işçi sınıfının mücadelesiyle özgürleşti. I. Dünya Savaşı’nı Almanya ve Rusya’daki devrimler durdurdu. Ekonominin kâra değil insan ihtiyaçlarına göre planlandığı ekonomiler yayılabilseydi, iklim krizi bugünkü durumuna gelmeyebilirdi.

Dolayısıyla çare “kâr değil insan” diyenlerin yeni bir dünyayı yaratma potansiyelinde. Uluslararası Sosyalist Akım’ın 30’u aşkın ülkedeki tüm örgütleri kendi yerlerinde, böylesi öfkelerin parçası olup mücadeleye yön vermeye çalışıyor. Biz de Türkiye’de bunu en güçlü şekilde yapmalıyız.

Kapitalizmin krizine karşı sosyalist alternatifi büyütme için örgütlenmeliyiz.

BEĞENİLMEMEYEN İSYANLAR

İran protestolarından bir kare

ŞENOL KARAKAŞ

Doğu Bloku'nun 1989-1991 yılları arasında çöküşü de dahil olmak üzere sayısız halk ayaklanması bazı çevreler tarafından; renkli devrimler, Sorosçu hareketler ve batıcı eylemler olarak yaftalandı, bu hareketlere sırt çevrildi.

İsyan eden halk hareketlerini beğenmezlik, 2010'lu yıllara damgasını vuran Arap Baharı'nda iyice ayyuka çıktı. Arap halkların diktatörlükleri salladığı ve milyonlarca insanın yaratıcı eylemler sergilediği bu halk hareketleri, gerekli derslerin çıkartılması ve hızla dayanışmaya geçilmesi gereken hareketler olarak değil, içinde dış güçlerin parmağı aranan gösteriler olmakla suçlandı.

Tahrir Meydanı'nda milyonlarca insanın toplanması, günlerce direnmesi, tekstil sektöründe çalışanların grev hareketinin meydan işgalleriyle birleşmesi sonucunda eli kanlı bir diktatörün devrilmesi, Mısır halkının yaratıcı inisiyatifinin ürünü olarak görülmedi bazı çevrelerce.

Şimdi önemsenmeme sırası İran'da.

Üstelik sekülerlerin aşırı heyecan duyması gereken bir hareketle karşı karşıyayız. Eylem zinciri, Mahsa Amini'nin saçları görüldüğü için öldürülmesiyle başladı ve hızla zorunlu başörtüsüne karşı bir kadın isyanı halini aldı. Giderek tüm toplumun baskı, yoksulluk ve kokuşmuşluğa karşı mücadelesine dönüştü.

Hayallerdeki devrim

İsyan dalgalarına dudak büken bu eğilimin

nedenlerinden biri, sosyal patlamaların içinde boşalan devrimci enerjinin kendiliğinden politik devrimlere yol açabileceğine dair duyulan güvensizlik. Düzenli kortejler halinde yürüyen ve bir ya da birkaç devrimci parti tarafından önderlik edilen kitleler parti yönlendirmeleriyle bir devrim yapabilmeliler. Bunun dışında, her türlü dış etkiye açık isyan dalgaları, özü itibarıyla güvenilmez eylemler olarak algılanıyor.

Bu, bir anda patlayan sosyal isyanların milyonlarca yoksulun muktedirlerden daha güçlü, daha etkin, daha kalabalık olduğunu görmelerini sağlayan arındırıcı etkisini görememenin ürünüdür.

Devrimlerin parti kararlarıyla olacağını düşündüğü için, her türlü kendiliğinden eylemin zaaflarını, eksikliklerini öne çıkartanların bir başka sorunu da devrimi şablonlarla ele alma eğilimidir. Lenin'in saf devrim aramakla suçladığı bu görüşteki insanlar, bugün bir devrimin, bugünün sınıf çelişkileri içinde şekillenen, bugünün ahlak anlayışlarına sahip, bugünün çürümüşlüğüne basan ama bugünün çürümüşlüğüne aşmak için çaba gösteren insanların ve iç içe geçmiş toplumsal katmanların eylemi olarak görmüyorlar.

Bir tarafta egemen sınıfın orduları ile karşılarında bizim kızıl bayraklarımızla donanmış işçi ordularımızın çarpışmaya hazırlanması olarak devrim anlayışı, sosyal patlamaların dinamiğine bütünüyle aykırıdır.

Sosyal patlamanın coşkusu gerçekten iktidar değişikliğine yol açacak bir çapa, güce ve yaygınlığa ulaştığında devrimci

olmayanları da önüne katar ve düpedüz reformist olan, hayatı kapitalizmi reforme etme mücadelesiyle geçen siyasi figürler de bu devrimci kasırganın içinde yer alırlar. İlk fırsatta devrimden vazgeçmenin önemi hakkında tutkulu konuşmalar yapmak üzere devrimin gerekliliğini savunanların heyecanına ortak olurlar.

Üstelik devrim, sadece devrimden beklentileri farklı olan güçleri içine katmakla kalmaz, devrim anlayışı farklı olan, yenin içinde doğduğu krizin uzlaşmayla çözümlenmesini savunan sayısız figür hareketin içinde de beklenmedik ölçüde önemli roller oynar. Bu yüzden bir anda, bir örgütün emriyle değil kendiliğinden başlayan patlamalar, olağanüstü bir canlılık ve benzersiz bir fikri zenginlikle el ele gider. Bu hareketlerin derinliği ve mücadele içerisinde örgütlü işçi sınıfının bu mücadelelerle ne ölçüde örtüştüğü, devrimin iktidarı devirip devirmeyeceğini, devirdikten sonra politik bir devrimden sosyal bir devrime doğru ilerleyip ilerleyemeyeceğini tayin eder. İşçi sınıfının tüm ezilenlerin ilham verici liderliğini ya da popüler sözcüsü görevini üstlendiği ve sadece iktidarı değiştirmekle yetinmeyip, toplumsal üretim düzeninin sınıfsal niteliğini değiştirmek için de kolları sıvadığı aşamaya geçip geçmediğini de belirleyecek olan budur.

Hareket korku duvarını parçalarken

İran'da kadınların toplumun tüm öfkelerini peşleri sıra sürükledikleri isyan dalgası, kendiliğinden eylemlerin bir aşamada içindeki aktivistlerin ruh halini nasıl değiştirdiğini de çok iyi gösteriyor. Eylemlerin ikinci,

üçüncü gününde, molla kıyafeti giymiş zorbalar, toplu taşıma araçlarında başörtüsüz gezen kadınlara hakaretler edebilirken, beşinci haftanın sonunda kadınlar istedikleri gibi gezebiliyorlar.

Daha da önemlisi, dün saçın görünmesi tehlikeliyken, bugün durum tamamen değişti. Bir gazeteci, aralarında kadınların da olduğu kalabalık bir grubun molla kıyafetiyle gezen bir adama saldırısını paylaştıktan sonra şunları yazdı: "Protestocuların Mollalara yönelik nefreti, kini ve öfkesi çok derin. Bu öfke öyle büyük ki, protesto büyüdükçe molla kıyafetiyle dolaşmak tehlikeli hale geliyor. İran toplumunun Şiilikle ilişkisi değişiyor. Molla, mezhebin değil, zulmün ve zalimliğin temsilcisi olarak görülüyor."

Rüzgar eken egemen sınıf temsilcileri fırtına biçmek zorundalar. Kuşkusuz kendiliğinden sosyal patlamaların göklere çıkartılmasına gerek yok. O hareketin on binlerce aktivisti onlarca ölü, yüzlerce yaralı, binlerce gözaltıyla bedel ödeyerek hareketi sürüklüyor. Önemli olan, öncü işçilerin, sosyalist aktivistlerin bu hareketlere müdahalesinin örgütlenmesinde. Fakat bu örgütlü müdahale için de Arap halklarının isyan dalgalarından, kadınların devrimci hareketlerinden, korku duvarını aşan devrimci inisiyatifi görmek gerekiyor.

Yanı başımızda önce Şah rejimini devirmiş, ardından gelen Humeynici karşı devrime engel olamamış ama o gün bugündür bu baskıcı rejime karşı mücadeleden geri durmayan bir direniş dalgası var.

İRAN'DA HALK REJİMİ İSTEMİYOR

Batıda ve Türkiye'de İran'daki isyan dalgası farklı şekillerde ele alındı.

Batıda İran'daki protesto hareketleri genellikle geri kalmış, muhafazakâr bir dine karşı isyan olarak sunulurken Türkiye'de de bazı gazeteciler ve bazı muhalif kesimler durumu böyle ele aldı, ancak aslolarak İran'daki eylemler zinciri görmezden gelindi. Elbette solun bazı kesimleri, kadın örgütleri İran'daki hareketin önemini hemen gördü. Batıda politikacılar kendilerini özenilecek bir gelişmişlik modeli olarak sunup İran'daki hareketin kendilerine ulaşmak isteyen geri kalmış bir yerde yükselen eylemler olduğunu düşündüler, Türkiye'de ise özellikle Kemal Kılıçdaroğlu'nun başörtüsü özgürlüğünü gündeme getirdiği günlerde, İran bize benzemeye çalışırken şimdi zamanı mı, sorusu soruldu.

Her iki yaklaşım da "batılı değerler" ya da seküler değerleri öne çıkartıyor. Halk isyanının içindeki örgütlü öfkeyi ve bu eylemleri yönlendirenin ne olduğunu kavramayı başaramıyor.

Uzun direniş geleneği

Protestolar İran'daki uzun bir direniş geleneğinin parçası. Bugünkü hareket ile 1979'daki Batı destekli diktatör Şah'ı deviren devrim arasında doğrudan bir bağlantı var. Şah, acımasız baskıyla eşitsizliği derinleştiren ve bunun üzerinde yükselen bir rejim inşa etmişti. Batı ise İran'ı bölgedeki ABD ordusu için garnizon olarak kullanmalarına izin vermesi nedeniyle şahı sevmiştir. Şah yönetimi 1953'te ABD ve İngiltere tarafından düzenlenen bir darbenin ürünüydü.

1977'de yaşanan ekonomik kriz, tüm rejime karşı bir isyana dönüşen protestoları tetikledi. Hareket grevleri ve gerilla mücadelesini içeriyordu. 1979'da Şah devrildi, kısa süren bir demokrasi deneyimi yaşandı.

Devrimin liderliği için savaş hızla sertleşti. Ayetullah Humeyni'nin İslamcı hareketi liderlik için mücadele eden güçlerden sadece birisiydi. Şahın baskısını hissedilen bir orta sınıf için yeni fırsatlar ve yoksul insanlar için sosyal adalet vaat ediyordu.

Humeyni bu vaatleri toplumu "İslami" çizgide yeniden inşa etmeyi hedefleyen bir ideolojiyle birleştirdi. Bu, yeni orta sınıfın siyasi hırslarına fayda sağlayan İslam'ın siyasi bir yorumuydu.

Humeyni bir dizi manevra ve geçici ittifaklar kurarak devletin zirvesine çıktı. Hemen ardından sola, işçi örgütlerine ve rakip gördüğü tüm siyasi güçlere şiddetli bir baskı uygulamaya başladı. ABD destekli Irak'ın 1980'de İran'a saldırmasından sonra tüm iktidarı ellerinde merkezileştirdi.

Mollalar rejimi

Humeyni'nin projesi devrimi ezmek ve İran'ın sanayi orta sınıfı için yeni bir kapitalist düzen kurmaktı. ABD, İran'ı savaş ve ekonomik izolasyonla boğmak için yola çıkarken, rejim büyük çaplı devlet müdahalesiyle ayakta durmayı başardı. Bu devlet müdahalesi, sanayinin kamulaştırılması, bankalar ve devlete bağlı ekonomik temeller oluşturmak anlamına geliyordu. Kuşkusuz aynı zamanda yoksul taraftarları yatıştırmak için sosyal programlar da içeriyordu.

Ancak İran son derece eşitsiz bir toplum olarak kaldı. Devlet kontrolündeki sanayi, İslamcıların orta sınıf tabanından yeni bir yönetici katmanı yarattı. Yeni rejim hayatta kaldı. Böylece savaştan sonra İran hükümeti, 1990'larda ekonomiyi pazara "açma", fiyat kontrolleri-

ni ve sübvansiyonları sona erdirmeye başlasa da İran'ın izolasyonu bunu engelledi.

Özelleştirmeler egemen sınıfa kâr elde etmeleri için yeni fırsatlar verdi. Çoğu zaman bundan yararlanan insanlar devlet bağlantıları olanlardı. Hükümet veya yarı hükümet organları, kendi ekonomik çıkarları olan işletmeler olarak faaliyet gösterecekti. Yolsuzluk bu sürecin doğal bir parçasıydı elbette.

Bu değişim sıradan İranlıları yoksullaştırdı. Zengin ve fakir arasındaki uçurum büyürken, özelleştirilen şirketler işsizliğin tırmanması anlamına geldi. Rejime halk desteği her geçen gün aşınmaya başladı. Aynı zamanda kentleşme, toplumda laiklik yönündeki istekler ve çalışan kadınların sayısındaki artış değişim yönünde bir basınç oluştururken yönetici elit bu gelişmelere nasıl yanıt vereceği konusunda bölünmüştü.

İstikrarsız bir egemen sınıf

Peşi sıra gelen hükümetler, muhalefeti bastırmak için tasarlanan otoriter önlemleri yoğunlaştırmakla bu önlemlerin yaratacağı sosyal tepkiyi soğurmak için tasarlanan reformlar ve serbestleştirme arasında bocaladı. Bu fikri ve politik farklı eğilimlerin aynı anda uygulanma çabası rejimde bunalıma neden olurken aynı zamanda genç aktivistlerin özellikle kampüslerde örgütlenmeleri için alan açtı.

Bu örgütlenmeler arasında dindar ve dindar olmayan halkı, sosyalistleri ve feministleri bir araya getiren kadın hakları kampanyaları da vardı. İşçi sınıfı büyüdükçe ve büyük sanayilerde yoğunlaştıkça işçi hareketi de 1990'lardan itibaren gücünü göstermeye başladı. Bazı önemli grev hareketleri de oldu.

2009'da seçimlerde oyların çalınması gibi hileler nedeniyle başlayan yığınsal sosyal patlamalar yaşandı. Daha yakın zamanlarda yoksullar ve işçi sınıfı fiyat artışlarını, işsizliği ve sübvansiyon kesintilerini kitlesel eylemlerle protesto ettiler.

Eylemlerin gücü

Bu hareketler hem İran'da hem de Batı'dan müdahalelerle manipüle edilmeye çalışıldı. Fakat rejime tümüyle karşı olmasına rağmen bu eylemlerin hiçbiri ABD ile bağlantı talep etmiyor veya İran'ın Batı'dan bağımsızlığını reddetmiyor ve din karşıtı olmayı bir şart olarak koşmuyor.

Son eylemlerde dindarlar ve dindar olmayanlar otoriter yönetimin sembolü olarak başörtüsünün zorunlu giyilmesine karşı çıkıyorlar. İranlı protestocular "Bunun yoksulluğa ve siyasi ve sosyal haklar üzerindeki baskıya karşı çıkan radikal gençlik içinde artan bir duygu" olduğunu söylüyorlar.

Protestolar kaçınılmaz olarak hükümeti hedefliyor. "İster Şah, ister ulu lider olsun-Kahrolsun diktatör" sloganları 1979 devriminin vaatlerini yerine getiren bir toplum kurma arzusunun da bir ifadesi.

Bu hem İran rejimi hem de Türkiye dahil batıdaki tüm iktidarlar için bir tehdittir.

GÖRÜŞ
Roni Margulies

NİYE İŞÇİ SINIFI?

"Umarım bu sefer de hayal kırıklığına uğramayız" dedi bir arkadaşım. İran'dan söz ediyorduk.

Ne demek istediğini anlamak zor değil.

Dünyanın her yanında, ama belki de özellikle bizim buralarda, Ortadoğu'da, büyük kalabalıklar sık sık ayaklanıyor. Sadece son 10-12 yılı düşündüğümüzde bile bir dizi devrim, ayaklanma, kalkışma görüyoruz: Tunus, Mısır, Cezayir, Sudan, Yemen, Bahreyn, Suriye, Irak, İran...

Ve bunların ilk beş tanesi onyıllardır iktidarda olan acımasız diktatörlerin devrilmesiyle sonuçlandı.

Ama daha sonrasında hiçbiri çok da olumlu bir şekilde gelişmedi; sosyalizm bir yana dursun, doğru dürüst bir demokrasiye bile evrildi. Dahası, Mısır'da devrilen diktatörün yerini askerî diktatörlük aldı, Suriye'de her şey eskisinden de kötü oldu.

Arkadaşımın hayal kırıklığı kaygısı anlamsız değil yani.

Ama çok anlamlı da değil. Çünkü ayaklanmanın, devrimin başarı garantisi yoktur ve olamaz.

Devrimleri bastırmak için seferber olan egemen sınıfların ellerindeki güçleri düşündüğümüz zaman, niye başarı garantisi olamayacağı hemen anlaşılır. Bu güçlerin toplamı, yani devlet, tepeden tırnağa silahlidir (Lenin, meselenin özüne inerek devletten "özel silahlı adam müfrezeleri" diye söz eder.) Ve bu silahlı güç, temsil ettiği sınıfın iktidarını korumak için insan öldürmekten hiç çekinmez; çekinmeyeceğini de herkes bilir.

Tam da bu nedenle ki, büyük emekçi ve yoksul kitleler öyle kolay kolay ayaklanmaz, tankların önüne çıkmayı kimse kolay kolay göze almaz. Ne kadar öfkeli olsalar, mevcut düzenden ne kadar nefret etseler, ölüm, cezaevi, işkence, işini kaybetme korkusu genellikle ağır basar.

Sonra bir gün, kimsenin önceden tahmin edemeyeceği bir nedenle öfke korkuyu aşiverir, kitleler sokaklara dökülür. Bardağı taşıran damla Tunus'ta bir gencin kendini yakması olmuştu, İran'da Mahsa Amini'nin öldürülmesi oldu.

Devletin ezici gücüne ve bu gücü kullanmakta hiç tereddüt etmemesine rağmen devrimlerin başarılı olabilmesinin iki temel nedeni var.

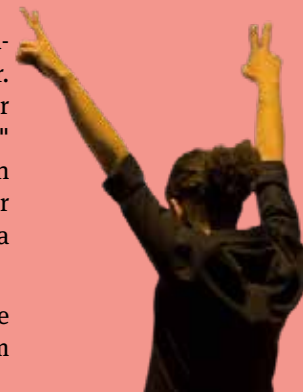
Birincisi, ayaklananların kitleselliği, kalabalıklığı, öldürülemeyecek kadar çok olmaları.

İkincisi, işçilerin üretimi durdurması, ekonomiyi ve ülkeyi felç etmesi.

İşçi sınıfının harekete geçmesi hem ayaklanmanın başarıyla sonuçlanmasını hemen hemen garanti eder, hem de kurulacak yeni düzenin sosyalizme doğru gelişmesinin koşullarını yaratır.

Niye? Çünkü işçi sınıfı işyerindeki kolektif üretimin dayattığı kolektif bilince, örgütlü davranma ve dayanışma geleneğine sahiptir.

Evet, işçi sınıfının harekete geçmesi de ille başarıyı garantilemez, ama onun harekete geçmediği yerde sosyalizmden söz etmek mümkün olmaz.

İKLİM KRİZİ, ZİRVELERDE DEĞİL MÜCADELEDE ÇÖZÜLECEK

TUNA EMREN

Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden sonra büyüyen enerji krizinde, yani enerji güvenliği için büyük bir mücadele vermekte olduğumuz bu günlerde ve yaklaşmakta olan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı COP27'nin (6-18 Kasım) arifesinde, tüm analizler, 1,5°C olarak belirlenen küresel ısınma kırmızı çizgisinin geçilmemesi için hemen fosil yakıtlara son verilmesi gerektiğini gösterirken, fosil yakıtlara yapılan yatırımlar göz göre göre yeniden artırıldı.

Dünyanın en büyük kirleticilerinden biri olan Coca Cola'nın sponsorluğunda gerçekleştirilecek zirveden bu krizin çözümüne yönelik bir atılım çıkmayacağı ortada.

Tüm dünya iklim afetlerinin yıkıcı sonuçlarını tecrübe etmeye başladı ama "liderler" bunu da umursamıyor, hatta daha önce verdikleri sözlerden bile dönerek 2030'a kadar en az yüzde 45 azaltmaları gereken sera gazı emisyonlarını artırmaya devam edecek şekilde ilerliyorlar.

30 yıldır sürdürülmekte olan bu zirvelerin en ufak bir faydasını göremedik.

Veriler yalan söylemez; 10 yıl önceki yoğunluğu 396,38 ppm olan CO2 emisyonları 2021'de 418,15 ppm olarak ölçüldü, bu yıl yine artarak 420,35 ppm'e yükseldi.

Özetle emisyonlar her yıl artmaya devam etti, fosil yakıt endüstrisiye geride bıraktığımız bu yıllar boyunca, günde 3 milyar dolar kâra geçerek büyümesini sürdürdü.

COP26'nın, yani Glasgow Paketi'nin mürekkebi daha kurumamıştı ki, iklim kriziyle mücadele açısından felaket getirebilecek şekilde hareket etmeye başladılar, tımandırdıkları savaşlar yüzünden enerji ve gıda fiyatlarını artırıp hayat pahalılığı krizini de büyüttüler, sonra da hepsinin faturasını bizlere kesmeye kalkışıp üstüne bir de fosil yakıtlara geri dönme planları yapmaya giriştiler.

Çözüm iklim hareketinde

Geçtiğimiz aylarda Z Yayınları tarafından Türkçeleştirilerek e-kitap olarak tüm okurlara ücretsiz açtığımız *Söndür Ateşi: Yeşil Yeni Düzen ve Küresel İklim İstihdamı* kitabında Jonathan Neale'ın açıkça ve harikulade bir anlatımla ortaya serdiği üzere, bu krizin, iklim hareketinin göstermiş olduğundan başka bir çözümü bulunmuyor.

Atılacak tek gerçekçi adım, fosil yakıtlara

İklim krizi protestoları her yerde

hemen son verilmesi ve küresel ölçekli bir yenilenebilir enerji dönüşümü başlatılmasıdır.

Dünyayı yeniden tasarlamak, yani işçilerin önderliğinde gerçekleştirilecek bir enerji dönüşümü başlatmak ziyadesiyle mümkün olmakla birlikte, üstlenilmesi gereken zorunlu bir görevdir.

Rüzgar, güneş ve dalga enerjileri sektöründe muazzam bir istihdam fırsatı da var. Panellerin ve türbinlerin üretilmesi, sahalarla kurulması, bu yeni santrallerin bakım ve onarım hizmetleri gibi birçok alanda, dünya genelinde milyonlarca işsize iş imkanı sunulabilir. Yani bir yandan iklim adaleti sağlanıp küresel ısınmanın geçilmemesi gereken sınır çizgisine (1,5°C) yönelik gerçekçi adımlar atılır ve yakın gelecekte karşılaşacağımız büyük iklim afetleri önlenirken, diğer taraftan ekonomik krize, hayat pahalılığına da çözüm sunacak bir tasarımı hayata geçirmekten bahsediyoruz.

Gücünü fosil yakıtlardan alan, hegemonyasını savaş makineleriyle sürdürmeye çalışan kapitalistleri durdurmanın, bu krizleri daha da büyütmelerine izin vermeyeceğimizi göstermenin yolu işte bu atılımı başlatacak kitlesel hareketin, tüm dünyada şu anda sürmekte olan her bir isyanın sesine yanıt vermektir. Ekonomik eşitsizlik ve çevresel sağkalım mücadelelerinin tek bir mücadele olduğu, dünyanın her yerine dalga dalga yayılmaya devam bu isyanlarda sık sık dile getirilmeye başlandı.

29 Ekim Cumartesi günü 13:00'de, Sosya-

list Tartışma kapsamında gerçekleştirilecek "İklim Krizine Yanıt: Söndür Ateşi" başlıklı toplantıda konuşmacı olarak bulunacak Jonathan Neale'ın kitap boyunca dile getirmiş olduğu üzere; bize milyonların hareketi lazım!

Yıkıcı ve 'aynı tas aynı hamam' devam edildiği takdirde geri döndürülemez olduğu bilinen böylesi bir krizin çözümünü onu yaratanlardan beklemek, en ılımlı tabirle safca bir beklenti olur. İklim hareketi bu krizin nasıl çözüleceğini biliyor, dönüşümün maliyetinin işçi sınıfının ve yoksul halkların sırtına yüklenmesine izin vermeyen tasarımlarını hayata geçirebilmek için herkesi kendilerine katılmaya, sokaktaki gücü büyütmeye çağırıyor.

"İklim işleri, olayların yönünü değiştirecek güçtedir"

Neale, iklim işlerinin birçok açıdan farklı olacak yeni bir ekonomi yaratma fırsatı

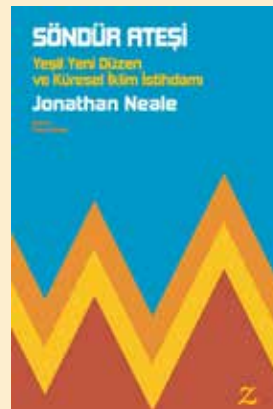
sunduğunu da söylüyor; "Orta Doğu'nun büyük bir kısmı muazzam miktarlarda güneş ve rüzgâr enerjisi üretebilecek çok zengin kaynaklara sahip. Kuzey Afrika bu konuda ne kadar şanslı ise Suriye, Türkiye, Irak, İran ve Kazakistan da bir o kadar şanslı. İleri sürülen tahminler değişiklik gösterse de karasal alanların küçük bir bölümünün bu işe ayrılmasıyla bile neredeyse dünyanın tamamına yetecek ölçüde yenilenebilir elektrik üretilbileceği üzerine genel bir uzlaşma mevcut. Yenilenebilir enerji ihracatının fiilen petrol ihracatının önemli bir bölümünün yerini alabilecek durumda olduğu anlaşılıyor."

"Petrol uğruna sürdürülen bu barbarlık birçok nesli umutsuzlukla boğup mahvetti," diyor yazar; "Fakat bunun yanı sıra her bir yeni dalgada daha da yükselen direnişleri ortaya çıkardı. Direniş şimdi ekonomik buhran zamanlarını da tecrübe ederek yükseliyor."

İnsanlığın geleceği, bugün sokaktaki o mücadelenin ne kadar büyütülebileceğine bağlı.

İklim çöküşü, bundan on yıl sonra harekete geçerse geriye döndüremeyebileceğimiz süreçleri tetiklemiş olacak. Dahası, Jonathan Neale'ın da önemle vurguladığı gibi, "İklim çöküşünün dehşeti yalnızca iklim felaketlerinden ibaret olmayacak. Her zaman kapitalizmin ve egemenlerin kirli ellerinden damlayan kanlarla gelecek."

Bugün, bu yaşanacakları durdurma şansına ve gücüne sahibiz. İhtiyacımız olan, sosyalist bir yanıt olarak sunulan iklim işleri tasarımlarını gerçeğe dönüştürmektir ve bunun için de – tüm mücadelelerin birbirlerinden beslendiği gerçeğini aklımızda tutarak– sokaktaki mücadeleleri, birlikten doğan gücümüzü gösterecek şekilde büyütme ihtiyacımız var.

Jonathan Neale'ı 29 Ekim Cumartesi günü 13:00'de gerçekleştirilecek olan "İklim Krizine Yanıt: Söndür Ateşi" başlıklı kitap lansmanında dinleyebilirsiniz.

Geçtiğimiz aylarda herkesin ücretsiz erişebileceği şekilde, e-kitap olarak sunmuş olduğumuz "Söndür Ateşi: Yeşil Yeni Düzen ve Küresel İklim İstihdamı" adlı kitabına ise bu haftadan itibaren tüm kitapçılardan ulaşabilirsiniz.

Ayrıca, lansmanda kitap satışı da gerçekleştirilecektir.

FITRAT DEĞİL İŞ CİNAYETİ VE KATLIAM

İş cinayetlerinde Türkiye dünyada en üst sıralarda. Aynı ölçekte kömür madeni üreten Almanya'ya göre, Türkiye'de madenci ölümleri 40 kat daha fazla. Kapitalist düzen, Türkiye'de daha bir vahşi şekilde uygulanıyor.

Covid-19 pandemisinde bunu bir kez daha yaşamıştık. Bütün dünyada, özellikle kapitalist merkez ülkelerde covid ile mücadele için işyerleri kapatıldı. Çin gibi otokratik bir ülkede bile çok sıkı kapanmalar uygulandı. Türkiye'de ise bütün pandemi boyunca imalat sanayi hemen tümüyle açık kaldı. Fabrikalar; patronlar daha çok kazansın diye üretime devam etti. Sonuçta kapitalistlerin kâr hırsı uğruna binlerce işçi öldü.

İş cinayetleri, katliamlar kader değildir. Bunlar işçi sınıfı örgütlerinin güçlü olduğu ülkelerde minimuma indirilebilmektedir.

İktidar ve neoliberal rejim iş cinayetleri ve katliamların birinci derecede sorumlusudur

Türkiye'de her yıl en az 2 bin işçi, hukuken kaza denilen, ama tedbirsizlikler veya bilerek yapılan ihmaller sonucu olduğu için aslında birer cinayet olan olaylarda, işyerlerinde ölüyor. Hatta bazen kitlesel ölümler oluyor: Örneğin Soma'da 301 işçi, Torunlar'da 10 işçi, Ermenek'te 18 işçi, Bartın'da 41 işçi öldü. Bunların her biri, iş cinayetinin ötesinde birer katliam.

Şimdilerde ise siyasi iktidar bu "iş kazası" terimine yeni bir kavram ekledi: fitrat. Yani iktidar, "bazı meslekleri tercih ettiğinizde, ölüme göze alacaksınız" diyor. Madenci mesleğinin fitratında, işyerinde grizu patlamasından veya başka herhangi bir olaydan dolayı

ölmek varmış. AKP-MHP iktidarı bunu söylüyor, buna fitrat diyor.

41 işçinin hayatını kaybettiği Bartın maden ocağındaki facia da diğer tüm iş cinayetleri ve katliamlar da, fitrat değil patronların veya yöneticilerin daha fazla üretim hırsından kaynaklanan bilinçli tercihlerdir. Bartın katliamı üstelik işçilerin haklarını daha fazla gözetmesini beklediğimiz bir devlet işletmesinde meydana gelmiştir.

Bütün iş cinayetlerinden ve katliamlardan; yeterince denetim yapmayan kamu kurumları, yeterli iş güvenliği tedbirlerini almayan işletme yöneticileri, patronlar ve siyasi iktidar sorumludur.

Daha fazla üretim için işçileri bilerek ölüme yollayan neoliberal rejim; iş cinayetlerinden ve katliamlardan sorumludur.

Sendikalarda işçi denetimi sağlanmalıdır

Bartın katliamı, sendikaların iş cinayetlerine yaklaşımı konusunu bir kez daha önümüze koydu.

Bartın'da yetkili Genel Maden-İş Sendikası; katliam öncesinde ve sonrasında işçilerin haklarını savunmaktan aciz kalmıştır. Sendika, Sayıştay raporu çıktığında, alınması gereken iş güvenliği tedbirleri sıralandığında, bunların acilen uygulanması için yetkilileri göreve çağırılmamış, işçilerin hakları için harekete geçmemiştir.

Katliam sonrası ise sendika için tam bir rezalettir. Türkiye'nin dört bir tarafında katliamda ölen işçilerin anısına eylemler düzenlenirken, Bartın ve Amasra'da eylem yapılmamış, aksine ölen madencilerin evlerine yapılacak taziye ziyaretleri dahi engellenmiştir.

Bürokratik sendikacılığın işçi haklarını getirdiği yer burasıdır. İşçi sınıfı bu bürokrat sendikacılara gerekli cevabı vermelidir. Yani sadece sendikaya üye olmak, işçi sınıfı örgütlenmesi için yeterli değildir, işçi sınıfının sendikalarına sahip çıkması, bürokrat sendikacıları alaşağı etmesi gerekir.

İşçi sağlığı ve güvenliği için örgütlenmek ve antikapitalist bir mücadele yürütmek gerekir

Yaşanan iş cinayetlerinin önüne ancak işçilerin örgütlü gücü geçebilir.

Çalışanlar, örgütlü biçimde kendi çalıştıkları işyerlerinde sorumluluk alıp iş güvenliğine yönelik tehlikeleri ortadan kaldırmalıdır, tehlikeler ortadan kalkmadan çalışmaya başlanmamalıdır.

Sendikalı/örgütlü iş yerlerinde,

iş güvenliğine işçinin gözünden bakılması sağlanmalıdır. Kâr hırsının değil iş güvenliğinin hüküm sürdüğü işyerleri kurulmalıdır.

İşçi sağlığı ve güvenliği, tek başına bir sağlık ya da denetim sorunu değildir. İşçi sınıfı için temel bir mücadele alanıdır. İş cinayetleri, patronların aşırı kâr hırsından kaynaklanır. İşçiler; kapitalistler tarafından örgütsüz güvencesiz çalışma yaşamına mecbur bırakılırlar, kanunsuz kural dışı çalışmaya zorlanırlar. Bunun sonucu ise işyerlerinde işçi ölümleri demektir.

İşçi sağlığı ve güvenliği mücadelesi, ücretli kölelik düzenine karşı yürütülen antikapitalist mücadelenin bir parçası olmak zorundadır

MÜCADELENİN İÇİNDEN

Faruk Sevim

İŞÇİ SINIFININ BİRLEŞİK EYLEMİNİN ÖNEMİ

Son bir yılda Türkiye'nin her yerinde işçiler eylemler yaptılar.

Sendikal haklarını kullanmak için, insanca yaşayabilecekleri ücret talebi için, daha güvenli iş koşullarının sağlanması için, can güvenliklerinin sağlanması için gösteriler, yürüyüşler, mitingler düzenlediler, grevler gerçekleştirdiler.

Son bir yılın eylemlerine şöyle özetle bir göz atalım:

Bakırköy Belediyesi'ne bağlı eski taşeron, yeni şirket

işçileri üç yıldır zam alamadıkları için greve başladılar. Kadıköy Belediyesi taşeron işçileri eylem yaptı. DİSK üyesi işçiler, 8 bölgede yaptığı eylemlerde 'Geçinemiyoruz' dedi, gelirden ve vergide adalet istedi. MESS grup sözleşmesinde, patronların yüzde 17'lik zam dayatmasına karşı işçi eylemleri yapıldı.

Hekimler ve diğer sağlık emekçileri, çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve güvenli, sağlıklı çalışma alanları için gösteriler düzenledi, grev yaptı. KESK üyesi kamu emekçileri TÜİK'in gerçeği yansıtmayan enflasyon oranları ile belirlenen memur zammına tepki gösterdi. Eğitim Sen sokağa çıktı, "Öğretmen Meslek Kanunu iptal edilsin" dedi.

Trendyol kuryeleri kontak kapattı, mücadele etti ve kazandı. Trendyol'un ardından Aras Kargo, Sürat Kargo, Scotty, Hepsijet, Yemeksepeti, Yurtiçi, Aras kargo kuryeleri kontak kapattı. Migros depo işçileri, yüzde 8 sefalet zammına karşı iş bıraktı. Gaziantep Organize Sanayide binlerce işçi, düşük zam önerilerine karşı iş bıraktı. İzmir

Aliağa'da gemi söküm işçileri iş bıraktı.

Akkuyu Nükleer Enerji Santrali inşaatında çalışan işçiler, kötü çalışma ve barınma koşullarına karşı eylem yaptı. Sivas Divriği'de demir madenlerinde çalışan işçiler, ücretlerinin yükseltilmesi için eylem yaptı. Soma Eynes'te maden işçileri özelleştirmeye karşı iş bıraktı. Bartın'da maden ocağında yaşananın iş katliamı illerde protesto edildi.

Eylemlere binlerce işçi katıldı, ama pek çok eylemde işçiler taleplerinin ancak küçük bir kısmını kazanabildi. Bütün bu eylemler, tek tek değil de birleşik yapılsaydı, diğer sendikalar tarafından dayanışma sağlansaydı elbette etkisi çok daha fazla olurdu, daha fazla talep elde edilirdi, daha fazla sayıda işçi mücadeleye katılmış olurdu. İşçi sınıfının önündeki en önemli görev birleşik bir işçi hareketini örgütlemektir. İşçi konfederasyonlarının ve diğer işçi örgütlerinin bir araya geldiği bir Emek Platformu acil bir ihtiyaçtır.

ARJANTİN'DE DARBECİLERLE HESAPLAŞMA

VOLKAN AKYILDIRIM

Yeni gösterime giren *Argentina*, 85 adlı film, tarihte ilk kez sivil yargının darbeci generalleri yargılaması sürecini konu alıyor.

Yönetmen **Santiago Mitre**'nin çektiği, Martín Mauregui yaratıcısı olduğu film 1980'lerin başında Arjantin'de geçiyor.

24 Mart 1976 günü Arjantin ordusu, Peron hükümetine bir darbe ile devirerek yönetime el koymuştu.

Askeri diktatörlük yedi yıl sürdü. Faşist ideolojiye sahip generallerin emriyle ülkede 700'den fazla gizli tutuklama merkezi kuruldu. 30 binden fazla kişi öldürüldü ya da kaçırılarak "ortadan kayboldu." Çok sayıda kişi işkenceden geçirildi, kadınlara tecavüz edildi. Bazılarının bebekleri çalındı.

"Kirli savaş" terimi bu dönemde ortaya atıldı. Arjantin darbecilerinin temel gerekçesi – tıpkı 12 Eylül darbecilerin de olduğu gibi– ülkede cereyan eden ve "kökü dışarıda" olan "anarşiydi." Kastedilen Che Guavera'nın gerilla savaşı stratejisinden etkilenerek silahlı mücadeleye girişen sol örgütlerdi. Generaller bu örgütleri yok etmek için, bütün üyelerini ve tabanlarını yok etme emrini verdi. 1990'ların başında Türkiye'de uygulanan gerilla-sivil ayrımı yapmadan topyekun imha politikalarına benzer olarak her türden sol muhalif ve sıradan insanlar da devlet şiddetinin hedefi oldu.

Kaçırma ve kaybetmeler, dönemin yargısı

tarafından soruşturulmazken Arjantin'in başkenti Buenos Aires'te bir meydan olan **Mayo de Plaza** da anneler, eşler, kız kardeşler başlarına beyaz eşarp bağlayarak oturma eylemine başladı. Türkiye'de yakınları devlet güçleri tarafından kaybedilen **Cumartesi Anneleri**'ne esin kaynağı olan bu hareketin darbeden 1 yıl sonra (1977) ortaya çıkışı, askeri diktatörlüğün ölen ve yaşayan kurbanları için adalet mücadelesinin başlangıcıydı.

Argentina, 1985 askeri diktatörlüğün sona erdiği 1983 yılına dönüyor. Ordu yönetiminden çekilmiş fakat ayrıcalıklarını ko-

rumaktadır. Alfonsin başkanlığında sivil hükümet iş başındadır ve generalleri halka karşı işledikleri suçlardan dolayı yargılanması talebini karşılamak istemektedir. Ülkenin yasalarına göre askerler sadece askeri mahkemelerde yargılana gelmişken bu kez sivil mahkemede yargılanmaları gündemdedir.

Film, bu süreçte yaşananları, generallerin yaydığı korkuyu, baskı ve engellemeleri, davaya savcı olarak atanan **Julio César Strassera** (Ricardo Darín canlandırıyor) biyografisi üzerinden inceliyor. Savcı Strassera, filmdeki bir replikte dile getirdi-

ği gibi, kahraman falan değildir. İnançsız ve endişelidir. Buna rağmen dava önüne gelince, sırtına yüklenen tarihsel sorumluluğu yerine getirmek zorunda kalır.

2 saat boyunca sürükleyici bir şekilde akan film, sadece darbecilerin yargılanmasını değil, Arjantin tarihinin en kanlı döneminde yaşananları kurbanların gözünden bugünün izleyicisine aktarıyor. Dava dosyalarından yapılan alıntı ifadelerle en ağır işkencelere tabi tutulan insanların sesleri duyuluyor.

Politik tutumunun yanısıra bir dönemi iyi aktaran filmde usta oyunculuklar karşımıza çıkıyor.

Darbeciler bir kez işbaşına gelsin onlardan kurtulmak zordur. İktidardan gitseler de oluşturdukları baskı rejiminden kurtulmak ve tekrar geri gelmelerini engellemek için mücadele gerekir. Bu mücadele olmadan darbeye hesaplaşılamaz. Ve bu mücadele zordur.

Savcı Strassera ve ekibinin, hukuk mücahedelesi sonucu darbenin lideri olan faşist general müebbet hapse mahkum edilse de darbe davaları 15 yıl sürdü. 1025 kişi ceza aldı. Bu süreçte, darbeciler davaları sulandırmak ve itibarsızlaşmak için her şeyi denedi.

Bu mücadele sayesinde Arjantin'de bir daha darbe olmadı. Adalet için mücadele edenlerin filmde beliren temennisi kazandı: Bir daha asla!

Argentina, 1985'i her darbe karşıtının izlemesini öneriyoruz.

PORTRELER

Can İrmak Özınanır

INESSA ARMAND

Inessa Armand, 1874'te müzisyen bir anne-babanın çocuğu olarak Paris'te doğdu. Henüz 5 yaşındayken babasını kaybedince Moskova'da yaşayan ninesinin yanına gönderildi ve onlar tarafından büyütüldü. 19 yaşındayken varlıklı bir tekstilcinin oğlu olan Alexander Armand ile evlendi. Dört çocuğu olan çift, Moskova'nın dışında köylü çocukları için bir okul açtı. Inessa Armand, bu dönemde aynı zamanda yardıma muhtaç kadınlarla dayanışma için kurulan bir gruba katıldı. Inessa Armand, Alexander'ın kardeşi Vladimir Armand'ın fikirlerinden derinden etkileniyordu. Vladimir, anlaşmazlıklarda babasının fabrikasındaki işçilerin tarafını tutuyor ve onların örgütlenmesi için uğraşıyordu. Inessa Armand, 1902'de Alexander'ı terk ederek Vladimir ile evlendi ve bir yıl sonra da illegal bir parti olan Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'ne (RSDİP) üye oldu.

1904 yılında ikinci eşini de terk ederek İsveç'e femi-

nizm üzerine çalışmaya gitti. Bu süreçte aynı zamanda Vladimir Lenin ve Leon Troçki gibi devrimcilerin eserlerini okumaya başladı. 1905'te Rusya'ya döndüğünde RSDİP içindeki Bolşevik fraksiyona katıldı. 1907 yılında illegal propaganda yapmaktan tutuklanarak Sibiryaya sürgüne yollanan Armand, kaçmayı başararak Paris'e gitti. Paris'te Lenin, Zinovyev, Kamenev gibi önde gelen Bolşeviklerle tanıştı. 1911 yılında Batı Avrupa'daki tüm Bolşevik grupları koordine etme görevini üstlenen Yurtdışı Örgütler Komitesi'nin sekreteri oldu. Nadezhda Krupskaya, Armand'ın Paris dönemini şöyle anlatıyordu: "O çok ateşli bir Bolşevik'ti ve kısa sürede bütün Paris kalabalığımızı kendi etrafında topladı".

Armand, Temmuz 1912'de Duma'ya Bolşevik temsilcilerin girebilmesi için yürütülen kampanyaya yardım etmek üzere Rusya'ya döndü. İki ay sonra tutuklandı ve altı ay hapse mahkum oldu. Cezaevinden çıktıktan sonra Lenin ve Krupskaya ile yaşamak için Galiçya'ya gitti. Bu dönemde Lenin ve Krupskaya'nın en yakın dostlarından biri hâline geldi. I. Dünya Savaşı başladığında Armand, Brüksel'deki Uluslararası Sosyalist Büro Konferansı'nda Bolşevikleri temsil etti. 1915'te savaşa karşı sosyalistlerin bir araya geldiği Zimmerwald Konferansı'na katılan isimlerden biri de Armand'dı. Aynı yıl Armand ve Krupskaya, Rabotnista (Kadın İşçi) dergisinin ortak editörleri oldu, Armand Uluslararası Sosyalist Kadınlar Konferansı'na katıldı. Bu konferanslar sırasında Armand, henüz tamamı II. En-

ternasyonal içinde olan uluslararası sosyalist hareketin önde gelen pek çok ismiyle tanıştı. Savaş yıllarında savaş karşıtı faaliyetler örgütleyen Armand, 1917'de Şubat Devrimi'yle Rusya'da Çarlık devrilince Lenin'le beraber Petrograd'a giden trene bindi ve Rusya'ya döndü.

1917 Ekim Devrimi'nde işçiler Bolşevikler öncülüğünde iktidarı ele geçirdikten sonra Armand, Moskova Sovyeti'nin yürütme kurulunda yer aldı ve Moskova Ekonomik Konseyi'nin başına geçti. Ancak Armand'ın bu yıllardaki temel mücadelesi kadın hakları konusunda oldu. 1918'de Petrograd'a geri dönen Armand, Alexandra Kollontay ile birlikte Komünist Parti Kadın Dairesi'ni (Zhenotdel) kurdu ve ilk yöneticisi oldu. Zhenotdel, parti ve sendikalarda kadınların eşitliği için mücadele ediyordu ve kürtaşın yasallaşması konusunda önemli roller üstlendi. Armand ve Kollontay, 1920 yılında ise Kommunitzka (Komünist Kadın) isimli bir dergi çıkararak cinsellik, özgür aşk, evlilik, boşanma, kadınların özgürleşmesi gibi konuları ele aldılar. Ancak Armand derginin çıkışından çok kısa bir süre sonra koleraya yakalandı ve 46 yaşında yaşamını yitirdi. Krupskaya'ya göre Armand'ın ölümü Lenin'in de 1924 yılındaki ölümünü hızlandıran unsurlardan biri olmuştu. 1930'lu yıllarda Stalinizm, Zhenotdel'i de Kommunitzka'yı da ortadan kaldırdı ve Armand'ın yaptıklarını geri plana itmeye çalıştı.

SOSYALİST TARTIŞMA

2022

FELAKETLER VE DEVRİMLER ÇAĞINDA BİRLEŞİK MÜCADELE

ANKARA
12
KASIM

İZMİR
25-26
KASIM

BURSA
27
KASIM

DÜNYAYI BİRLİKTE DEĞİŞTİRELİM

Sosyalist İşçi gazetesini yayınlayan DSİP üyelerinin savunduğu temel fikirler:

AŞAĞIDAN SOSYALİZM

► Kapitalist toplumda tüm zenginliklerin yaratıcısı işçi sınıfıdır. Yeni bir toplum, işçi sınıfının üretim araçlarına kolektif olarak el koyup üretimi ve dağıtımını kontrol etmesiyle mümkündür.

REFORM DEĞİL DEVRİM

► İçinde yaşadığımız sistemin kurumları işçi sınıfı tarafından ele geçirilip kullanılamaz. Kapitalist devletin tüm kurumları işçi sınıfına karşı sermaye sahiplerini, egemen sınıfı korumak için oluşturulmuştur. İşçi sınıfına, işçi konseylerinin ve işçi milletlerinin üzerinde yükselen tamamen farklı bir devlet gereklidir. Bu sistemi sadece işçi sınıfının yığınsal eylemi devirebilir.

KADINLARIN ÖZGÜRLÜĞÜ

► Sosyalistler kadınların tam bir sosyal, ekonomik ve politik eşitliğini savunur. Toplumsal cinsiyetçiliğe taviz veren, kadınların özgür olmadığı bir sosyalizm olmaz, kadınların bugünkü mücadelesi ve sosyalizm olmadan da kadınlar nihai özgürlüğü kazanamaz.

INTERNASYONALİZM

► Sosyalistler, bir ülkenin işçilerinin diğer ülkelerin işçileri ile karşı karşıya gelmesine neden olan her şeye karşı çıkarlar. Tek bir ülkede sosyalist devrim ancak bu devrim bir dünya devrimiyle desteklendiği ölçüde sosyalizme doğru ilerleyebilir.

IRKÇILIĞA DURDE!

► Sosyalistler ırkçılığa ve milliyetçiliğe karşıdır. İrkçılık tazviz verilebilecek bir fikir değildir.

LGBTİQ+LARIN ÖZGÜRLÜĞÜ

► LGBTİ+'ların özgürlük mücadelesi tüm ezilenlerin özgürlük mücadelesinden bağımsız düşünülemez. Sosyalistler bu mücadelenin önünde yer alırlar.

SAVAŞA HAYIR!

► Bizler tüm savaşlara karşıyız. Aynı zamanda biliyoruz ki kendi egemen sınıfını savunan, aynı zamanda antikapitalist olmayan bir antiemperyalizm milliyetçiliği savunmak anlamına gelir ve milliyetçiler gerçekten savaş karşıtı olamazlar.

HALKLARIN EŞİT KOŞULLARDA KARDEŞLİĞİ

► Sosyalistler bütün ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını savunurlar, bütün haklı ulusal kurtuluş hareketlerini desteklerler.

İKLİM KRİZİ KAPİTALİZMİN ÜRÜNÜDÜR

► Hem iklim değişikimini durdurmak hem de nükleer, kömür, petrol, gaz gibi tehlikeli ve kirlili enerji kaynaklarının kullanılmasını engellemek, işçi sınıfının sosyalizm mücadelesinin temel bir ögesidir.

STALİNİZM SOL DEĞİLDİR

► SSCB, Çin, Doğu Avrupa ve Küba sosyalist değil, devlet kapitalistidir. İşçilerin ücretli emek sömürsüne maruz kaldığı, aşağıdan yukarıya doğru işleyen özyönetim organlarının ortadan kaldırıldığı ya da olmadığı, dolayısıyla işçi sınıfının siyasal iktidarı kolektif bir şekilde ellerinde toparlayamadığı rejimler sosyalist rejimler olamaz.

DEVİRİMCİ PARTİ

► Sosyalizmin gerçekleşebilmesi için, işçi sınıfının en militan, en mücadeleci kesimi devrimci sosyalist bir partide örgütlenmelidir. Böylesi bir parti işçi sınıfının yığınsal örgütleri ve hareketi içindeki çalışma ile inşa edilebilir.

► Sosyalistler pratik içinde diğer işçilere reformizmin işçi sınıfının çıkarlarına aykırı olduğunu kanıtlamalıdır.

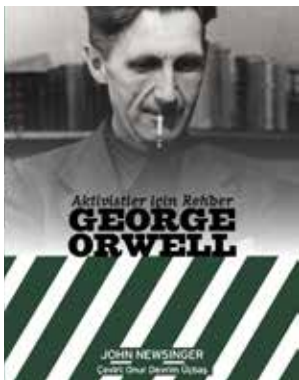
► İşçi sınıfının kurtarıcılara ihtiyacı yoktur. Sosyalizm, işçi sınıfının kendi eylemi, kendi mücadelesinin ürünüdür.

Siz de bu fikirleri savunuyorsanız, Devrimci Sosyalist İşçi Partisi'ne üye olarak antikapitalist bir odağın inşasına katkı verebilirsiniz!

sosyalist işçi
SAVAŞA VE YOKSULLUĞA
DUR DEMEK İÇİN
HAYDİ
1 MAYIS!
sosyalist işçi
GÖÇMEN
KRİZİ YOK
IRKÇILIK
KRİZİ
VAR
IRKÇILIĞI
DURDURACAĞIZ

BİZİ ARAYIN SOSYALİST İŞÇİ'YE ULAŞIN!

İstanbul
Kadıköy: 0536 2196341
Şişli: 0 555 637 24 50
Fatih: 0 536 219 63 41
Ankara: 0 535 884 21 22
İzmir: 0 507 555 02 72
Akhisar: 0 544 327 04 45
Antalya: 0 536 335 10 19
Antep: 0 533 627 30 25
Bursa: 0 507 727 50 45
Çanakkale :05324623804
Dersim: 0 543 447 24 15
Edirne: 0 539 429 17 58
Malatya: 0 534 982 59 26
Muğla : 0 539 932 21 17
Samsun: 0 551 450 64 52
Sivas: 0 533 515 28 24
Soma: 0 532 693 70 57
Tekirdağ: 0 533 233 41 50

Z YAYINLARI

Aktivistler için rehber dizisi kitapları:

- ◆ Rosa Luxemburg
  - ◆ Eleanor Marx
  - ◆ Malcolm X
  - ◆ Gramsci
  - ◆ George Orwell
- Ulaşmak için dağıtımımızdan isteyin.

Yeni sayı çıktı!

Felaketler ve Devrimler Çağı

İçindekiler

Felaketler ve devrimler çağında reformizm ya da devrimci alternatif

Senol Karakaz

Ukrayna'daki yıkım: NATO, Rusya ve emperyalizm

Joseph Choonara

Marksizm ve savaş

Çağla Ofias

Emperyalizm, savaş ve Avrasya

fay hatlı

Rob Ferguson

Ege'de Barış, Hemen Sınırlı

Deniz Güngören

Göçmenler, Sorunların Tespiti ve

Cözüm Önerileri

Yıldız Önen ile söyleşi

Fransa: Bölünmüş bir ülke

Judith Orr

Çeyrek Asırda 5 Kırım Yapan

Rejime Ne Diyeceğiz?

Nezzat Onaran

Cumhuriyetin Kuruluş

Döneminde Ekonomi Politikaları

Faruk Sevim

Nörobilim Perspektifinden

Psikanaliz - ve

Her İkinininkinden Politik

Ekonominin Eleştirisi

Hakan Gürvit

Georges Sorel Üzerine

Tibet Sahin

enternasyonal sosyalizm

SÖZDE FAİZ İNDİRİMİ KİME YARIYOR?

Merkez Bankası son bir yıldır politika faizini sürekli indiriyor. Bir yıl önce yüzde 19 olan MB politika faizi şimdi yüzde 10,5'e inmiş durumda, yıl sonuna kadar yüzde 9'a inmiş olacak.

Peki, faizlerin indirilmesinden en çok kimler kazançlı çıkıyor?

Elbette bankalar ve sermaye kesimleri.

Düşük faizle alıp, piyasada yüksek faizle satıyorlar

Merkez Bankası faizi düşürdüğünde bankalar Merkez Bankasından aldıkları düşük faizli parayı, en az 3-4 kat yüksek faiz oranları ile satıyorlar ve bundan büyük paralar kazanıyorlar.

Merkez Bankası faizi yüzde 10,5 ama piyasada kredi faizleri en az yüzde 40. Aradaki bu olağanüstü fark bankaların kasalarına kâr olarak giriyor.

Diğer bir kâr sağlama yolu ise devlet tahvilleri

Bankalar, Merkez Bankasından yüzde 10,5 faizle aldıkları parayı, devletin diğer bir kurumu olan Hazine'ye en az yüzde 20 faizle satarak bu yolla büyük kârlar elde etmektedirler.

Devlet düzenli olarak tahvil çıkarır ve piyasadan borç para toplar. Devletin borç bulabildiği en önemli kaynak bankalardır, yani devlet tahvillerini en çok bankalar satın alır.

Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerine göre, devletin iç borç miktarı Ağustos 2022 sonu itibarıyla 1,6

trilyon lira düzeyinde. Bu borcun 1,2 trilyon lirası bankacılık kesimi tarafından verilmiş.

Devlet tahvillerinin satış değeri, faiz oranlarına göre belirlenir. Faizler yükseldikçe tahvilin değeri azalır, faizler düştükçe tahvilin değeri artar. Son bir yılda Merkez Bankası politika faizini azalttığı

için elinde devlet tahvili olanlar zengin oldu, en çok da bankalar kâr etti.

Devlet faiz olarak 565 milyar ödeyecek

2023 yılında faiz ödemeleri için bütçeden aktarılması öngörülen para miktarı 565 milyar lira. Bu-

nun en az yarısı iç borç ödemelerinde kullanılacak. Bütün bu para ağırlıklı olarak bankaların kasalarını dolduracak.

Faiz indiriminin piyasalar üzerinde enflasyonu artırıcı etkisi olduğunu, dünyada bilmeyen yok. Türkiye'de yüksek enflasyonun en önemli nedeni düşük faiz politikası.

Peki, siyasi iktidar hem bankalara yüksek kârlar ettiren hem de enflasyonu yükselterek halkı yoksullaştıran bu faiz indirme politikasını uygulamada neden ısrar ediyor?

Çünkü siyasi iktidarın akıl dışı bir ekonomi anlayışı var. Akıl dışılığı şu şekilde özetlemek mümkün: AKP'ye göre, faizler düşürülünce bütçedeki faiz giderleri azalacak, bankalar faizleri indirecek, giderek enflasyon azalacak, böylece ekonomi canlanacak.

Bu politikayı en azından 1 yıldır uyguluyorlar, ama ne piyasa faizleri azalıyor ne de enflasyon düşüyor.

Siyasi iktidar, faizleri düşürerek bankaları, elinde devlet tahvilini bulunan sermaye kesimlerini daha da zenginleştiriyor, halkın büyük kesimini ise enflasyon yoluyla fakirleştiriyor.

BEYAZ REFORM BİR ALDATMACADIR

Ağustos ayında sağlıkta neoliberalizmin görünür yüzü olan performans sisteminin fişinin çekildiği ve beyaz reform ile yeni bir sisteme geçildiği ilan edildi.

Beyaz reform kötü koşullar sebebiyle kamuda hizmet vermek yerine özele veya yurtdışına giden sağlık personelinin durdurulması, hatta göçü tersine çevirecekti.

Buna göre, 2. ve 3. basamakta çalışan hekimlere teşvik adı altında, baktıkları hasta ölçüsünde bir ekstra ücret vereceklerini ilan ettiler. Ardından benzer bir uygulamaya aile hekimleri için de başladılar.

Sonuçta personel açığını, var olan personeli daha çok çalıştırarak dengeleme esasına dayanan bu sistem performans sisteminin devamıdır.

Hastalar hastanelerde randevu alamaktan şikayet etmesinler diye randevular önce 5 dakikada 1'e düşürülmeye çalışıldı, yetmedi aynı personelle akşam poliklinikleri yapılmaya başlandı. Birçok hastanede gece 12'ye kadar poliklinik hizmeti veriliyor artık.

Benzer bir teşvik aile hekimliklerine de getirildi. Maksimum teşvik alabilmek için günde 76 hastadan fazlasına bakmak zorundalar. Bu da ister istemez onları da daha fazla çalışmaya zorluyor.

Aynı sayıda personelle daha fazla hizmet

vererek hekimlerin ücretlerini sözde iyileştiren beyaz reform sağlık çalışanları arasında da ücret farklarını ayyuka çıkararak iş barışını daha da bozmaktadır. Doktor ile diğer sağlık personeli arasında yer yer 8-10 kata varan ücret farkları doğdu, huzursuzluğu arttırdı.

Ayrıca bu reform olduğu iddia edilen değişiklik ile sağlık çalışanları disiplin cezası aldıkları takdirde, ücretlerinin 1-3 ay kesilmesi ile cezalandırılacaklar. Yani itiraz ederseniz ek ücretlerinizden de olabilirsiniz denilmektedir.

Bu durum sağlık çalışanları arasında tükenmişlik sendromu gelişimini artıracaktır. Hastalar ile sağlık çalışanları arasında var olan gerilimi de turmandırarak sağlık

çalışanlarına yönelik şiddetin hız kesmeden devam etmesine sebep olmaktadır.

Birinci basamak çalışanlarına, aynı dönemde hemen hiç iyileştirme yapılmamış olması da beyaz reform denilen şeyin koruyucu sağlık hizmetleri yerine şirketler için daha kârlı olan tedavi edici hizmetlerin öne çıkarılması anlamına gelen neoliberal sağlık politikalarına aynen devam ettiği anlamına geliyor.

Gerçek bir beyaz reform için sağlık çalışanları emekliliğe de yansıtılacak olan tek ücret uygulamasını, personel sayısının artırılmasını, çalışma koşullarının iyileştirilmesini, şiddeti önleyecek gerçek önlemlerin alınmasını talep etmeye devam ediyorlar.